

УДК 725

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.33.8>

# АРХІТЕКТУРНИЙ МАНЬЄРИЗМ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОЯВИ КІЧУ

Мазурук Євген Юрійович

аспірант

кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв,  
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,  
Київ, Україна,

e-mail: [yevhen.mazuruk@naoma.edu.ua](mailto:yevhen.mazuruk@naoma.edu.ua), orcid: 0009-0002-2418-2374

**Анотація.** У статті досліджуються ключові аспекти архітектурного маньєризму кінця ХХ – початку ХХІ ст. та його вплив на формування сучасних архітектурних стилів і напрямів. Особлива увага приділяється аналізу взаємодії між постмодернізмом та історичним маньєризмом, що дає змогу глибше зрозуміти еволюцію архітектурних ідей і практик.

**Мета** роботи полягає у дослідженні впливу так званого архітектурного маньєризму кінця ХХ – початку ХХІ ст. на формування нових архітектурних стилів та напрямів, аналізуючи постмодернізм крізь призму історичного маньєризму.

**Методологія.** В основу дослідження покладено використання методів спостереження, порівняння та аналізу архітектурних об'єктів для виявлення спільних та відмінних характеристик історичного маньєризму та постмодернізму.

**Результати.** Виявлено, що маньєризм та постмодернізм характеризуються складністю та еkleктизмом, а комерціалізація та культурне споживання мають значний вплив на формування архітектурного кічу.

**Наукова новизна.** Робота розкриває зв'язок між естетичними змінами в архітектурі та ширшими соціокультурними процесами, вносячи нове розуміння потенціалу архітектурного мистецтва.

**Практична значимість.** Дослідження сприяє розвитку нових підходів до архітектурного проектування, які відповідають сучасним культурним та соціальним вимогам.

**Ключові слова:** архітектурний маньєризм, постмодернізм, історичний маньєризм, комерціалізація, культура споживання, еkleктизм, глобалізація, архітектурний кіч, масова культура, комерційний зиск, соціальні зміни, культурні зміни, іронія в архітектурі.

## ВСТУП

На межі ХХ та ХХІ ст. архітектурна практика зазнала суттєвих змін, зумовлених відходом від строгого функціоналізму модернізму на користь постмодерністських тенденцій. Ці тенденції знаходять історичні паралелі у переході маньєризму середини ХVІ ст. до рококо, що відображало кризу гуманістичної культури Відродження. Як і маньєризм, що порушив гармонію між природою та людиною своєю складністю, еkleктизмом та декоративністю,

постмодернізм вніс іронію та багатозначність, відкриваючи двері до нових форм та методів архітектурного вираження.

## АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сучасне архітектурне мистецтво переживає період значних переосмислень традиційних підходів, що підкріплено низкою наукових робіт. Вентурі у книзі *Complexity and Contradiction in Architecture* [19] акцентує на важливості складності та суперечностей

у постмодерній архітектурі, відмінно від строгих канонів модернізму, підтримуючи гнучкість та іронічні форми. Ці ідеї знаходять відображення у роботах Станіслауса фон Мооса [17], який досліджує взаємодію між традиційними та новітніми формами архітектури. Жан-Франсуа Ліотар у *The Postmodern Condition* [16] аналізує, як постмодернізм змінює розуміння знань у постіндустріальних суспільствах, акцентуючи на переосмисленні історичних форм у нових контекстах.

Жан Бодріяр у «Суспільстві споживання» [4] обговорює, як масове виробництво трансформує предмети у «псевдооб'єкти», спонукаючи споживання заради статусу. Сюзанн Ленгер у *Feeling and Form* [14] і П'єр Вітторіо Аурелі у *Less is Enough: On Architecture and Asceticism* [2] висвітлюють, як форма і сучасні технології впливають на розвиток культури і архітектури відповідно. Едвард Т. Холл у *The Hidden Dimension* [15] досліджує, як культурні уявлення про простір впливають на архітектурне проектування, підкреслюючи різні «програми» використання простору, що мають фундаментальне значення для дизайну.

Ендрю Белентін в *Architecture: A Very Short Introduction* [3] та Майкл Фоуко в *Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias* [9] розглядають архітектуру як засіб соціального коментаря та культурної ідентифікації відповідно, підкреслюючи важливість розуміння архітектурних форм як відображення часу та місця. Жиль Делез у *The Fold: Leibniz and the Baroque* [5] і Пітер Айзенман у *Ten Canonical Buildings: 1950–2000* [6] аналізують, як архітектурні форми і методи впливають на розвиток архітектурної думки, указуючи на нескінченну здатність форми до трансформації та переосмислення.

Хал Фостер у *The Art-Architecture Complex* [8] та Лінда Хатчеон у *A Theory of Adaptation* [11] досліджують взаємодію між мистецтвом і архітектурою та стратегії адаптації у сучасній архітектурі, що дає змогу створювати новітні виразні форми, відповідаючи на виклики сучасності. Ентоні Відлер у *The Architectural Uncanny* [20] підкреслює психологічний вплив архітектурних форм на сприймача і важливість творчого переосмислення традиційних стилів у сучасній архітектурі. Рем Колхас у *Delirious New York* [13] аналізує, як архітектурні інновації формують унікальний міський образ, впливаючи на життя в місті і створюючи нові форми для виразу міської ідентичності.

Альдо Россі у книзі *The Architecture of the City* [18] розглядає місто як комплексний архітектурний артефакт, де кожна будівля

відображає історичні та культурні наративи. У контексті дослідження архітектурного маньєризму Россі надає теоретичне підґрунтя для аналізу маньєристичних проєктів, що використовують історичні алюзії та стилістичні експерименти. Це дає змогу зрозуміти, як такі рішення можуть сприяти перетворенню архітектури на кіч, коли вона втрачає свій зв'язок із культурним і соціальним контекстами, перетворюючись на «театр пам'яті», де форма переважає над сутністю.

Ці дослідження підкреслюють важливість архітектурних практик, які сприяють розвитку нових стилів та методів, відзначаючи культурні та комерційні виміри, що впливають на ці процеси, і наголошуючи на потребі збалансування між інноваційністю та практичністю в архітектурному проєктуванні.

## МЕТА

Подібно до маньєризму, що порушував традиційні канони, сучасна архітектура також відзначається складністю, витонченістю форм та еkleктизмом. Однак постмодернізм інтегрує іронію та багатозначність, що відзначає відхід від раніше визнаних архітектурних ідеалів і відображає потребу в архітектурі, яка відповідає на складність сучасного суспільства. Це дослідження зосереджене на аналізі впливу комерціалізації та культури споживання, що сприяють поширенню архітектурного кічу і викликають естетичну кризу у сфері архітектури. Через детальний аналіз цих процесів робота прагне визначити можливості для реформування архітектурної практики та теорії, які б допомогли зберегти культурну глибину та архітектурну якість у відповідь на сучасні виклики.

## РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

### Сучасний архітектурний маньєризм.

Маньєризм, що зародився в середині XVI ст., яскраво демонструє відхід від ідеалів Ренесансу, вносячи інтелектуальну складність та емоційне вираження у мистецтво та архітектуру. Цей стиль характеризується використанням перебільшених форм і амбівалентних пропорцій, що викликають сумніви щодо ренесансних принципів гармонії та симетрії. Палаццо дель Те у Мантуї, розроблений Джуліо Романо, є яскравим прикладом цього стилю, де Романо використовував іронію та багатозначність у контекстах, що відійшли від гармонійних принципів Ренесансу.

Фасади Палаццо дель Те особливо вражають своєю грубоватою обробкою та перебільшеним рустом, що підсилює виразність архітектурного ансамблю. Романо свідомо

порушує симетрію, варіюючи відстань між колонами та розміщуючи дверні отвори асиметрично, що створює візуальну напругу.

Інтер'єри палацу прикрашені складними орнаментами та фресками, які демонструють сцени з грецької міфології, зокрема у залі Гігантів (Sala dei Giganti), де фрески зображують фігури гігантів, що начебто руйнують стіни, створюючи ілюзію руху та нестабільності. Це допомагає відчути внутрішню динаміку та психологічну напругу, що є характерними для маньєризму.

Палац стоїть в одному ряду з іншими визначними будівлями епохи маньєризму, такими як палац Уффіці, що його спроектував Джорджо Вазарі, та садовий фасад палаццо Пітті від Бартоломео Амманаті. Ці приклади демонструють, як маньєризм вплинув на розвиток архітектурної думки, переосмислюючи та розширюючи границі традиційних стилів.

Постмодернізм, який виник у кінці ХХ ст. як реакція на модерністську віру у технології та універсальність, прийняв відкритий, іноді іронічний підхід до архітектурних стилів, змішуючи елементи різних епох та культур. Будинок Ванна Вентурі у Філадельфії, спроектований Робертом Вентурі, вважається знаковим прикладом постмодернізму. Цей будинок містить історичні цитати та елементи популярної культури, що створюють багатозначні простори.

Будинок Ванна Вентурі (1964) у Філадельфії, США, спроектований Робертом Вентурі для своєї матері, є знаковим прикладом сучасного постмодернізму, що містить елементи, які перегукуються з історичним маньєризмом. Цей будинок вважається втіленням ідей, викладених у книзі, де Вентурі висловлює свої архітектурні погляди, відкидаючи строгість модернізму і пропонуючи альтернативний підхід до архітектури [19, с. 14]. На прикладі фасаду Будинку Вентурі фальшива арка без підтримки колон сполучається з декоративними елементами, створюючи непропорційні, але виразні форми. Центральні елементи, такі як габль та асиметрично розташований димар, підкреслюють відчуття масштабу, додаючи монументальності будівлі за збереження компактності.

Будинок Ванна Вентурі як знаковий приклад інтегрує різні архітектурні стилі включно з класичними та сучасними деталями, які розташовані в несподіваних контекстах. Зламаний фронтон та декоративна арка на фасаді символізують повернення до маньєризму та відкидання принципів модернізму. Вентурі використовує такі елементи для створення враження дуалізму та

багатогранності, підкреслюючи іронію в архітектурі. Архітектурний теоретик Станіслав фон Моос зазначає, що фасад будинку нагадує Мікеланджело, а задня стіна відсилає до Палладіо, що підкреслює багатозначність та іронію, властиві маньєризму [17, с. 244–246].

Зв'язок між маньєризмом та постмодернізмом полягає у спільному підході до переосмислення минулих форм у сучасному контексті, де обидва стилі використовують театральність та іронію для коментування сучасності. В обох випадках можна спостерігати використання стилів з умисною надмірністю, що віддає перевагу естетичному задоволенню над утилітарним функціоналізмом, підкреслюючи потребу в більш гнучкій та відкритій архітектурі, яка відповідає на складність сучасного світу.

**Авангард і ар'єргард в архітектурі та мистецтві.** Розвиток будівельних технологій на початку ХХ ст. включно з інноваціями у використанні металевих конструкцій та широкомасштабному застосуванні скла стимулював формування модернізму. Цей напрям, який набув популярності у 1920-х і 1930-х роках, став вираженням прагнення до функціоналізму та відмови від орнаменту, визначаючи його як авангардний стиль у світовій архітектурі.

Відомий американський арткритик Клемент Грінберг звернув увагу на взаємозв'язок між авангардом та ар'єргардом, стверджуючи, що наявність прогресивного (авангард) неминуче призводить до виникнення консервативного (ар'єргард) [10]. Він аргументував, що постмодернізм може бути розглянутий як реакція на авангардні тенденції, особливо критикувавши його зворот до історизму та еkleктизму. За словами Грінберга, авангард прагне до інновацій та експериментування, тоді як постмодернізм іноді використовує іронію та гру з контекстами, відрізняючись від стремління модернізму до «чистоти» у мистецтві.

Грінбергова критика постмодернізму відображає ширшу дискусію про значення інновацій та традицій у мистецтві. Обговорення авангарду та ар'єргарду важливе не лише для мистецтва, а й як частина більших соціальних та культурних змін, що відбуваються у суспільстві. Розуміння цих концепцій може допомогти сучасним архітекторам та митцям краще навігувати між експериментами та класичними підходами в їхніх роботах, розуміючи, чому різні напрями в мистецтві та архітектурі знаходять або втрачають популярність.

**Нові течії постмодернізму.** У 1970-х роках французький філософ Жан-Франсуа Ліотар охарактеризував зміни

у сфері науки, культури та суспільства як перехід до «постмодернізму». Ліотар уважав, що з розвитком постіндустріального суспільства і вступом у так звану постмодерну епоху статус знання зазнає змін, що почалося щонайменше з кінця 1950-х років, що символізувало завершення відбудови Європи після Другої світової війни [16].

На межі XX та XXI ст. постмодернізм пережив критичне переосмислення, що спонукало до виникнення нових культурних течій, таких як псевдомодернізм і діджимодернізм, які Алан Кірбі описав як відповіді на зміни у сприйнятті культури та технологій [12]. Тімо Вермюлен і Робін ван ден Аккер представили теорію метамодернізму, яка також реагує на новітні культурні та соціальні виклики.

Ці культурні зміни були ініційовані цифровою революцією та глобалізацією, що радикально змінили умови життя, праці та творчості. Цифрові технології, поширення Інтернету та нові комунікаційні канали дозволили миттєвий обмін інформацією та культурними продуктами, що істотно вплинуло на архітектурні та дизайнерські практики. Окрім того, зміна ідеологічного клімату, зокрема зростання консьюмеризму та вплив глобальних ризиків, таких як військові конфлікти та екологічні кризи, також відобразилася у культурних настроях, спонукаючи відмову від постмодерністської іронії на користь «нової щирості» та «нової серйозності».

Ці тенденції у сучасній культурі підкреслюють потребу в нових підходах до мистецтва та архітектури, які можуть відображати складність і многогранність сучасного досвіду, відкриваючи шлях до більшого експериментування та інновацій у творчих вираженнях.

#### **Кіч як частина сучасної культури.**

Кіч, часто асоційований із псевдомистецтвом у сферах архітектури, дизайну та сучасного мистецтва, має коріння, що сягають до німецького терміна *Kitsch*, що означає халтуру чи несмак. Його походження пов'язане з другою половиною XIX ст. та епохою промислової революції, яка сприяла масовому споживанню та виробництву, формуючи так звану ерзац-культуру. Жан Бодріяр у своїх роботах зазначає, що кіч як «псевдооб'єкт» підкреслює комерційний аспект культури, відіграючи ключову роль у сучасному дизайні через масове виробництво.

У контексті постмодернізму кіч набуває нових вимірів, використовуючи еkleктику та пародію для створення нових контекстів з існуючих культурних кодів. Це виявляється у змішанні історичних та сучасних елементів, що ілюструється на прикладі «Французького

кварталу 2» у Києві, де триумфальна арка несе відлуння паризької архітектури, але без контекстуальної глибини, перетворюючи архітектурний елемент на поверхневий символ розкоші. Глобалізація та зміцнення конкуренції ведуть до того, що архітектурні проекти все більше фокусуються на економічній вигоді, ігноруючи часто аутентичність та функціональність на користь комерційної привабливості [7].

Кіч у сучасній архітектурі відображає не лише культурні та естетичні вподобання, а й глибокі соціально-економічні зміни, що впливають на мистецтво та культуру в цілому. Культура споживання, яка виросла на основі комерційного зиску, стимулює створення архітектури, що апелює до масового смаку та бажання володіти красивим, статусним, але часто поверхневим. Один із прикладів такого підходу – Бессарабський ринок у Києві, який перетворився з традиційного ринкового простору на комерційний центр, демонструючи змішання культурних стилів і функцій, утілюючи постмодерністський підхід до переосмислення історичного простору.

Ocean Plaza у Києві являє собою сучасний тренд у комерційній архітектурі з акцентом на максимальну привабливість та зручність для споживачів, часто на шкоду архітектурній оригінальності та інтеграції з міським контекстом. З архітектурного погляду Ocean Plaza вражає своєю візуальною привабливістю, використовуючи скло та світлі матеріали для створення відчуття простору і світла. Його фасади є блискучими та запам'ятовуються, що приваблює велику кількість відвідувачів та сприяє створенню «комерційного магнетизму». Проте ця візуальна привабливість може сприйматися як кіч, коли вона переважає над глибшими архітектурними та культурними значеннями, роблячи акцент на споживчих аспектах на вигоду ринкової економіки.

Також використання в Ocean Plaza широкого спектру розважальних послуг включно з кінотеатром, боулінгом та численними ресторанами та кафе підкреслює його роль як центру масового культурного споживання, де архітектура та дизайн служать засобами приваблення та утримання великої кількості людей. Це створює контраст між глибоким осмисленням архітектури, що є характерним для модернізму, і поверхневим використанням культурних та архітектурних форм у комерційних цілях, яке часто асоціюється з кічем у постмодернізмі.

UNIT.City у Києві – це яскравий приклад сучасного архітектурного рішення, яке поєднує у собі інновації та стійкість. Проект – це

не просто місце праці, а активний учасник формування екосистеми інновацій. Тут створюються умови для колаборації між різними технологічними компаніями, що сприяє взаємному розвитку та інтеграції нових ідей. Особлива увага приділяється розвитку соціальних взаємодій та створенню спільнот, що дає змогу технологічним інноваціям просуватися рука об руку з культурним розвитком.

Мистецтво і культура постійно еволюціонують, реагуючи на соціальні зміни, що спонукає до появи нових стилістичних напрямів, таких як постмодернізм. Цей напрям, відомий своєю експериментальністю та інноваційністю, сприяє переосмисленню інтеграції культурних кодів. У цьому контексті кіч відображає кризу сучасної культури, указуючи на її недосконалість та схильність до споживацької поверховості.

На тлі цих змін трансмодернізм виявляється як відповідь на змішання соціальних та культурних впливів, що впливають на розвиток мистецтва і архітектури. Наприклад, IT Park у Львові демонструє, як архітектурний процес може бути гнучким та адаптивним у відповідь на зовнішні виклики, включаючи соціально-економічні турбулентності й технологічні інновації [1]. Проєкт підкреслює важливість інтеграції новітніх технологій в архітектурну практику, адаптуючи простори для відповіді на потреби сучасного суспільства і сприяння сталому розвитку.

Ця неперервна еволюція архітектури та мистецтва не лише відображає культурні зміни, а й визначає методи, якими ми розуміємо і взаємодіємо з нашим багатограним світом.

## ВИСНОВКИ

Дослідження дало змогу ввести термін «сучасний маньєризм» для опису архітектурних течій, що використовують складність та еkleктизм для відображення культурних і соціальних змін.

Дослідження вказує на значний вплив комерційного зиску та культурного споживання на формування сучасної архітектури, яка часто виражається через архітектурний кіч.

Розширення глобальних культурних та технологічних взаємодій змінює архітектурні практики, сприяючи появі нових стилів. Ці зміни відповідають на зростаючі соціальні та культурні вимоги, пропонуючи інноваційні рішення для сучасності.

Недостатність існуючих досліджень у цій сфері у нашій країні вказує на важливість подальшого аналізу архітектурного кічу і його взаємодії із сучасними культурними

процесами. Розроблення нових методологічних підходів до аналізу цього явища може значно збагатити теорію та практику архітектури та дизайну.

Дослідження підкреслює необхідність розвитку нових методологій для глибшого аналізу взаємозв'язків між архітектурою та культурними змінами. Подальші дослідження мають зосередитися на вивченні архітектурних рішень, що сприяють соціальній інтеграції та культурному розвитку.

## ЛІТЕРАТУРА

[1] Печеник В. Місто в місті: яким буде унікальний IT-парк у Львові (фоторепортаж). *Дивись info*. URL: <https://dyvys.info/2018/06/30/misto-v-misti-yakym-bude-unikalnyj-it-park-u-lvovi-fotoreportazh/> (дата звернення: 21.04.2024).

[2] Aureli P.V. Less – it means enough. On Architecture and asceticism. Book on Demand Ltd., 2018. 54 p.

[3] Ballantyne A. Architecture: A very short introduction. Oxford : Oxford University Press, 2002. 134 p.

[4] Baudrillard J. La société de consommation ; ses mythes, ses structures. Paris : Gallimard, 1970. 318 p.

[5] Deleuze G. The fold: Leibniz and the Baroque. London : Continuum, 2006. 196 p.

[6] Eisenman P. Ten canonical buildings 1950–2000. New York : Rizzoli, 2008. 303 p.

[7] Evans G. The Influence Of Globalization On Architectural Styles – The Changing Face Of Architecture. *Commercialarchitecturemagazine*. URL: <https://www.commercialarchitecturemagazine.com/the-influence-of-globalization-on-architectural-styles/> (дата звернення: 03.04.2024).

[8] Foster H. The Art-Architecture Complex. Verso, 2013. 320 p.

[9] Foucault M., Miskowiec J. Of Other Spaces. *Diacritics*. 1986. V. 16, № 1. P. 22. URL: <https://doi.org/10.2307/464648> (дата звернення: 14.07.2024).

[10] Greenberg C. Art and culture: Critical essays. Boston. 1961. 278 p.

[11] Hutcheon L. Theory of Adaptation. Taylor & Francis Group, 2012. 232 p.

[12] Kirby A. Digimodernism: How new technologies dismantle the postmodern and reconfigure our culture. New York : Continuum, 2009. 282 p.

[13] Koolhaas R. Delirious New York. THE MONACELLI PRESS INC., 1994. 320 p.

[14] Langer S.K.K. Feeling and Form. Prentice Hall, 1977. 431 p.

[15] Lipman A., Hall E.T. The Hidden Dimension. *The British Journal of Sociology*. 1970. V. 21, № 3. P. 353. URL: <https://doi.org/10.2307/589150> (дата звернення: 14.07.2024).

[16] Lyotard J.F. The postmodern condition: A report on knowledge. Manchester : Manchester University Press, 1984. 110 p.

[17] Moos S. v. Venturi, Rauch, & Scott Brown buildings and projects. New York : Rizzoli, 1987. 336 p.

[18] Rossi A. L'architettura della città (1966). *Anthologie zum Städtebau. Band III: Vom Wiederaufbau nach dem Zweiten Weltkrieg bis zur zeitgenössischen Stadt*. 2023. P. 273–280. URL: <https://doi.org/10.5771/9783786175247-273> (дата звернення: 14.07.2024).

[19] Venturi R. Complexity and contradiction in architecture. 2nd Edition. New York : Museum of Modern Art, 1977. 132 p.

[20] Vidler A. Architectural uncanny: Essays in the modern unhomey. Cambridge, Mass : The MIT Press, 1992. 257 p.

## REFERENCES

[1] Pechenyk, V. Misto v misti: yakym bude unikalnyi IT-park u Lvovi (fotoreportazh). [City within a city: what a unique IT park in Lviv will look like (photo report)]. *Dyvys info*. Retrieved from: <https://dyvys.info/2018/06/30/misto-v-misti-yakym-bude-unikalnyi-it-park-u-lvovi-fotoreportazh/> [in Ukrainian].

[2] Aureli, P.V. (2018). *Less – it means enough. On Architecture and asceticism*. Book on Demand Ltd [in English].

[3] Ballantyne, A. (2002). *Architecture: A very short introduction*. Oxford : Oxford University Press [in English].

[4] Baudrillard, J. (1970) *La société de consommation ; ses mythes, ses structures*. Paris : Gallimard [in French].

[5] Deleuze, G. (2006). *The fold: Leibniz and the Baroque*. London : Continuum [in English].

[6] Eisenman, P. (2008). *Ten canonical buildings 1950–2000*. New York : Rizzoli [in English].

[7] Evans, G. *The Influence Of Globalization On Architectural Styles – The Changing Face Of Architecture*. Commercialarchitecturemagazine. Retrieved from: <https://www.commercialarchitecturemagazine.com/>

the-influence-of-globalization-on-architectural-styles/ [in English].

[8] Foster, H. (2013) *The Art-Architecture Complex*. Verso [in English].

[9] Foucault, M., & Miskowiec, J. (1986) *Of Other Spaces. Diacritics*. V. 16, № 1. Retrieved from: <https://doi.org/10.2307/464648> [in English].

[10] Greenberg, C. (1981). *Art and culture: Critical essays*. Boston [in English].

[11] Hutcheon, L. (2012). *Theory of Adaptation*. Taylor & Francis Group [in English].

[12] Kirby, A. (2009). *Digimodernism: How new technologies dismantle the postmodern and reconfigure our culture*. New York : Continuum [in English].

[13] Koolhaas, R. (1994). *Delirious New York*. THE MONACELLI PRESS INC. [in English].

[14] Langer, S.K.K. (1977). *Feeling and Form*. Prentice Hall [in English].

[15] Lipman, A., & Hall, E.T. (1970). *The Hidden Dimension. The British Journal of Sociology*. V. 21, № 3. Retrieved from: <https://doi.org/10.2307/589150> [in English].

[16] Lyotard, J.F. (1984). *The postmodern condition: A report on knowledge*. Manchester : Manchester University Press [in English].

[17] Moos, S.V. (1987). *Venturi, Rauch, & Scott Brown buildings and projects*. New York : Rizzoli [in English].

[18] Rossi, A. (1966). L'architettura della città. *Anthologie zum Städtebau. Band III: Vom Wiederaufbau nach dem Zweiten Weltkrieg bis zur zeitgenössischen Stadt*. Retrieved from: <https://doi.org/10.5771/9783786175247-273> [in Germany].

[19] Venturi, R. (1977). *Complexity and contradiction in architecture. 2nd Edition*. New York : Museum of Modern Art [in English].

[20] Vidler, A. (1992). *Architectural uncanny: Essays in the modern unhomey*. Cambridge, Mass : The MIT Press [in English].

## ABSTRACT

### **Mazuruk Ye. Architectural mannerism of the end of the XX – beginning of the XXI century as a prerequisite for the emergence of quich.**

*The article examines the key aspects of architectural mannerism of the late 20th and early 21st centuries and its influence on the formation of modern architectural styles and directions. Special attention is paid to the analysis of the interaction between postmodernism and historical mannerism, which allows a deeper understanding of the evolution of architectural ideas and practices.*

**The purpose** of the work is to investigate the impact of the so-called architectural mannerism of the late 20th and early 21st centuries on the formation of new architectural styles and trends, analyzing postmodernism through the prism of historical mannerism.

**Methodology.** The basis of the study is the use of methods of observation, comparison and analysis of architectural objects to identify common and distinctive characteristics of historical mannerism and postmodernism.

**The results.** It was found that mannerism and postmodernism are characterized by complexity and eclecticism, and commercialization and cultural consumption have a significant impact on the formation of architectural kitsch.

**Scientific novelty.** *The work reveals the connection between aesthetic changes in architecture and wider socio-cultural processes, bringing a new understanding of the potential of architectural art.*

**Practical significance.** *The research contributes to the development of new approaches to architectural design that meet modern cultural and social requirements.*

**Keywords:** *architectural mannerism, postmodernism, historical mannerism, commercialization, consumer culture, eclecticism, globalization, architectural kitsch, mass culture, commercial profit, social change, cultural change, irony in architecture.*

#### **AUTHOR'S NOTE:**

**Mazuruk Yevgen**, *Postgraduate student, National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv, Ukraine, e-mail: yevhen.mazuruk@naoma.edu.ua, orcid: 0009-0002-2418-2374.*

Стаття подана до редакції 07.07.2024.